

Oslo, 6. mars 2017

Høringsinnspill – Medl. St. 16(2016-2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning. (Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen)

NITO, Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon, er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 83 000 medlemmer. Vi er svært glade for at Kunnskapsdepartementet har satt kvalitet i høyere utdanning på dagsorden. Vi er likevel bekymret for hvordan institusjonene skal gjennomføre endringene i praksis, og etterlyser klarere rammer og økonomiske insentiver fra myndighetene for å få dette til.

Institusjonenes rammebetingelser, som finansiering og infrastruktur, er en forutsetning for at de skal kunne tilby framtidsrettet utdanning av høy kvalitet. Vi vil derfor kommentere dette spesielt.

Rammebetingelser og infrastruktur

Finansieringssystemet for høyere utdanning legger rammene for institusjonenes økonomi. Innretningen på finansieringskategoriene fungerer etter NITOs syn ikke etter hensikten. Ressurskrevende utdanninger som ingeniør- og teknologiutdanninger kommer dårlig ut i dagens system.

Ekspertgruppen som utredet finansiering av universiteter og høyskoler i 2014 (Hægelandgruppen) foreslo et system med mer grovmaskede kategorier for studiepoenguttelling og vekting av utstys- og undervisningsintensitet. Et slikt system vil etter NITOs syn bidra til en mer hensiktsmessig innplassering av de ulike utdanningene.

Konkrete innspill til ulike kapitler i meldingen

Kap. 2 En god studietid

Å sørge for at nye studenter har god basiskompetanse er viktig, og NITO er positiv til at utdanningsinstitusjonene gis mulighet til å fastsette spesielle opptakskrav for enkeltutdanninger.

Det bør også legges til rette for å ta høyere utdanning for de som ikke har nødvendig fordypning fra videregående skole. Som eksempel tilbyr de fleste ingeniørutdanningene y-vei, tresemesterordning (TRES) eller realfagskurs for de som har fagbrev, eller som ikke har den nødvendige fordypningen i realfag. Dette er ofte motiverte studenter som aksepterer å jobbe ekstra med fagene for å gjennomføre utdanningen. Mange av disse har en bratt læringskurve og bedre progresjon i studiene enn sine medstudenter som kommer rett fra videregående skole med studiespesialisering. Slike ordninger er likevel svært ressurskrevende for utdanningene, da disse studentene har behov for spesielle tilpasninger og oppfølging.

Forventningene høyere utdanningsinstitusjoner har til hva elevene har lært i videregående skole harmonerer ofte dårlig med realiteten. Begreper og læringsmetoder er forskjellige, og overgangen til høyere utdanning kan være svært vanskelig, selv om studenten har gode karakterer i basisfag. Høyere utdanningsinstitusjoner og videregående skoler kan med hell samarbeide bedre om forventningsavklaringer. Studentene må også på et tidlig tidspunkt bli kjent med hva studieprogrammet de har valgt medfører av muligheter og forventninger.

2.4 Gjennomføring

God gjennomstrømning av studenter kan være en indikator på om andre tiltak, som for eksempel oppfølging, veiledning og praksis, har en effekt men er ikke nødvendigvis ensbetydende med god kvalitet.

Årsakene til at en student ikke gjennomfører, eller har forsinket studieprogresjon er komplekse. God veiledning og oppfølging av studentene, samt tydelige forventninger og tilbakemeldinger blir viktig for studentenes

motivasjon for å fullføre. Samtidig vil det alltid være noen som har valgt feil eller som faller fra av andre årsaker. NITO mener det er behov for mer forskning på årsakene til frafall, slik at utdanningsinstitusjonene kan utvikle gode opplegg for å ivareta studenter som står i fare for å falle fra. Det er viktig at utdanningene er tydelige på forventningene til studentene på et tidlig tidspunkt. Informasjonen om studiene som elevene baserer sine studievalg på kan med hell bedres, slik at elevene kan ta mer informerte valg.

Bruk av overopptak til studiene bidrar til frafall

I de senere årene har vi sett tendenser til økende overbooking i forbindelse med opptak til høyere utdanning. Overopptak begrunnes ofte med at det forventes noe frafall og at man ønsker å sikre mange nok studenter til å fylle opp plassene utover i studieløpet. Innen ingeniør- og teknologifag økte differansen mellom antall planlagte studieplasser og antall tilbud Samordna Opptak har sendt ut fra 25 % i 2010 til 55 % i 2015. Tilbakemeldinger fra studentene er at dette fører til overfylte forelesningssaler, laboratorier og grupperom. NITO er bekymret for at så store overopptak kan gå ut over undervisningskvaliteten og føre til at flere faller fra studiene.

Studiestøtten

Forventningen om at studentene bruker mer tid på studiene og at de gjennomfører på normert tid fordrer at studentene har mulighet til å studere på heltid. Studiefinansieringen må være slik at den ikke er en begrensning for å gjennomføre en høyere utdanning på heltid.

NITO støtter tiltaket om at studiestøtten skal utbetales over 11 måneder. Vi mener at studiestøtten må økes til minimum 1,5 G, og at andelen av studiestøtten som gjøres om til stipend bør økes til inntil 50 prosent.

De som tar høyere utdanning går glipp av pensjonspoeng i forhold til om de skulle vært i arbeid. NITO mener studenter bør opptjene pensjonspoeng på lik linje med de som avtjener verneplikten. Studenter bør ha en pensjonsopptjening tilsvarende en inntekt på 2,5 G per bestått årsstudium.

Kap. 3. Utdanning som gir god læring

NITO støtter synspunktene i meldingen om at det må legges til rette for forskningsbasert og vitenskapelig tilnærming til undervisning og læring i fagene. I forskning er tradisjonen at man konkurrerer, deler og gir hverandre tilbakemeldinger. I undervisning er ikke dette like fremtredende. Undervisningen må foregå i mer åpne rammer, erfaringer må deles i kollegium og den enkelte foreleser støttes og gis tilbakemelding, både fra kollegaer og studenter.

Vi mener det bør opprettes flere sentre for fremragende undervisning SFU, spesielt innen teknologifag. Erfaringer fra SFU-ene må spres og komme flere til gode, og disse bør samarbeide med sentre for fremragende forskning SFF.

Det er bra at stortingsmeldingen tar opp internasjonalisering som en forutsetning for kvalitet. I tillegg til at institusjonene bør ha ambisiøse mål for studentutveksling i studieprogrammene bør det i større grad satses på utveksling av lærerkrefter med utenlandske studiesteder.

Praksis og samarbeid med arbeidsliv

NITO er tilfreds med at regjeringen anerkjenner behovet for sterkere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv. Det er også bra at praksisundervisning fremheves som en viktig element i utdanningene. NITO mener det må legges til rette for mer bruk av praksisundervisning i profesjonsutdanningene. Praksis er viktig for forståelsen av faget og for utførelse av fremtidige arbeidsoppgaver, og kan i mange tilfeller bidra til økt motivasjon og mindre frafall blant studentene.

Praksisundervisningen i profesjonsutdanningene må kvalitetssikres og det bør utvikles kvalitetsindikatorer for praksis. NITO mener det er behov for følgende:

- Det må utarbeides en felles definisjon av praksis og en presisering av hva som skal inkluderes i praksis i de ulike profesjonsutdanningene.
- Det må settes en standard for hva ett studiepoeng i praksis består av, og utarbeides klare kriterier/indikatorer for hvordan man skal måle dette.
- Kvalitetssikring av praksis, studentveiledning, veiledere og lærere er nødvendig.

Digitalisering

Institusjonenes evne til å ta i bruk tilpassede undervisningsmetoder etter faglig innhold og studentenes behov er en viktig kvalitetsindikator. Dette inkluderer større innslag av fleksible undervisningsformer, for eksempel gjennom økt digitalisering, «Flipped Classroom» etc. Regjeringen har store forventninger til utdanningsinstitusjonene om at de løfter utvikling av digitale løsninger til et strategisk nivå og mobiliserer til økt digitalisering av læringsprosesser. Å utvikle og ta i bruk digitale verktøy er imidlertid kostbart og krever betydelig oppgradering av kompetanse og infrastruktur. NITO etterlyser en tydeligere plan for hvordan regjeringen vil legge til rette for institusjonenes arbeid med dette.

Kap. 4 Verdsetting av utdanningsfaglig kompetanse

NITO er tilfreds med at regjeringen ønsker å fremme den gode underviseren og høyne statusen for god undervisning, og at pedagogisk kompetanse og undervisningserfaring i større grad skal vektlegges ved ansettelse og opprykk. NITO har etterlyst meritteringsordninger for god undervisning og er glad for at dette nå foreslås som et krav til institusjonene. Arbeidet med meritteringsordninger bør forankres lokalt, men med en viss grad av nasjonal erfaringsutveksling etter hvert som institusjonene gjør seg sine erfaringer med ulike tiltak.

NITO mener det er viktig å stimulere til rekruttering av fagpersonell med relevant yrkeserfaring. Vi er usikker på om det er riktig å opprette en ny stillingsbetegnelse som «Praksisprofessor». Vi mener det ligger muligheter i dagens system for å stille krav til arbeidslivskompetanse for ansettelse i professorstillinger. Utredning av en slik stillingsbetegnelse må uansett sees i sammenheng med en gjennomgang av hele stillingsstrukturen i sektoren.

Kap 5 Utdanningskvalitet krever fagfelleskap og ledelse

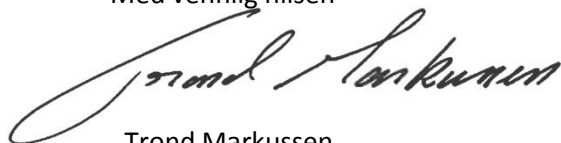
NITO støtter synspunktene i meldingen om at utdanningskvalitet må prioriteres i alle ledd ved utdanningsinstitusjonene. Vi er også positive til økt bruk av fagfelleevaluering og kollegaveiledning.

På lik linje med at det tilbys forskertermin for å skape forskermobilitet, bør det skapes kultur for mobilitet for undervisningsutvikling. Dette bør også inkludere teknisk ansatte i UH sektoren, som ofte er et bindeledd mellom teori og praksis i profesjonsutdanningene. Teknisk ansatte er fagpersoner som veileder studentene i laboratoriearbeid eller tilsvarende. For mange studenter har disse en nøkkelrolle i identitetsbygging og faglig forståelse.

Kap. 6 Styring for utdanningskvalitet

NITO mener rammeplaner er nødvendige i profesjonsutdanningene for å sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå, slik at utdanningen framstår som enhetlig og gjenkjennelig, uavhengig av institusjon. Rammeplaner er viktig både for nasjonal og internasjonal mobilitet. Her må institusjonenes frihet sees opp mot behovet for at samfunnet får tilgang til kompetente kandidater innenfor kritiske profesjoner, og hvor sluttkompetanse ikke avhenger av hvilken institusjon kandidaten er utdannet ved. Rammeplaner er også et viktig virkemiddel for å sikre studenters rettigheter, siden den er bindende for institusjonen.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President